

Ovaj je dokument samo dokumentacijska pomoć za čiji sadržaj institucije ne preuzimaju odgovornost.

► **B**   ► **C1** DIREKTIVA 2004/38/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA
od 29. travnja 2004.

o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 1612/68 i stavljanju izvan snage direktiva 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ

(Tekst značajan za EGP) ◀

(SL L 158, 30.4.2004., str. 77.)

Koju je izmijenila:

		Službeni list		
		br.	stranica	datum
► M1	Uredba (EU) br. 492/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011.	L 141	1	27.5.2011.

Koju je ispravio:

► **C1** Ispravak, SL L 87, 2.4.2016, str. 36 (2004/38/EZ)

▼B▼C1**DIREKTIVA 2004/38/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA****od 29. travnja 2004.**

o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 1612/68 i stavljaju izvan snage direktiva 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice, a posebno njegove članke 12., 18., 40., 44. i 52.,

uzimajući u obzir prijedlog Komisije ⁽¹⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽²⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽³⁾,

u skladu s postupkom utvrđenim u članku 251. Ugovora ⁽⁴⁾,

budući da:

- (1) Građanstvom Unije dodjeljuje se svakom građaninu Unije temeljno i osobno pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, koje je podložno ograničenjima i uvjetima utvrđenima u Ugovoru i mjerama donesenima za njegovu provedbu.
- (2) Slobodno kretanje osoba predstavlja jednu od temeljnih sloboda unutarnjeg tržišta, koje obuhvaća područje bez unutarnjih granica na kojem je sloboda osigurana u skladu s odredbama Ugovora.
- (3) Građanstvo Unije trebalo bi predstavljati temeljni status državljana država članica kada ostvaruju svoje pravo na slobodno kretanje i boravak. Stoga je potrebno kodificirati i preispitati postojeće instrumente Zajednice koji se zasebno bave radnicima, samozaposlenim osobama, kao i studentima te drugim osobama koje nisu zaposlene, kako bi se pojednostavnilo i ojačalo pravo na slobodno kretanje i boravak svih građana Unije.

⁽¹⁾ SL C 270 E, 25.9.2001., str. 150.

⁽²⁾ SL C 149, 21.6.2002., str. 46.

⁽³⁾ SL C 192, 12.8.2002., str. 17.

⁽⁴⁾ Mišljenje Europskog parlamenta od 11. veljače 2003. (SL C 43 E, 19.2.2004., str. 42.), Zajedničko stajalište Vijeća od 5. prosinca 2003. (SL C 54 E, 2.3.2004., str. 12.) i Stajalište Europskog parlamenta od 10. ožujka 2004. (još nije objavljeno u Službenom listu).

▼ C1

- (4) Kako bi se prevladao takav sektorski i fragmentarni pristup pravu na slobodno kretanje i boravak te olakšalo ostvarivanje ovog prava, potreban je jedinstveni zakonodavni akt radi izmjene Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice ⁽¹⁾ te stavljanja izvan snage sljedećih akata: Direktive Vijeća 68/360/EEZ od 15. listopada 1968. o ukidanju ograničenja kretanja i boravka unutar Zajednice za radnike država članica i njihove obitelji ⁽²⁾, Direktive Vijeća 73/148/EEZ od 21. svibnja 1973. o ukidanju ograničenja kretanja i boravka u Zajednici za državljane država članica u vezi s poslovnim nastanom i pružanjem usluga ⁽³⁾, Direktive Vijeća 90/364/EEZ od 28. lipnja 1990. o pravu na boravak ⁽⁴⁾, Direktive Vijeća 90/365/EEZ od 28. lipnja 1990. o pravu na boravak zaposlenika i samozaposlenih osoba koji su se prestali baviti profesionalnom djelatnošću ⁽⁵⁾ i Direktive Vijeća 93/96/EEZ od 29. listopada 1993. o pravu na boravak studenata ⁽⁶⁾.
- (5) Pravo svih građana Unije slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica trebalo bi, kako bi se moglo ostvarivati pod objektivnim uvjetima slobode i dostojanstva dodijeliti i članovima njihovih obitelji, bez obzira na njihovo državljanstvo. Za potrebe ove Direktive, definicijom „člana obitelji” trebalo bi također obuhvatiti registriranog partnera, ako je zakonodavstvom države članice domaćina registrirano partnerstvo izjednačeno s brakom.
- (6) Kako bi se sačuvalo jedinstvo obitelji u širem smislu i ne dovodeći u pitanje zabranu diskriminacije na temelju državljanstva, država članica domaćin trebala bi na temelju svog nacionalnog zakonodavstva ispitati položaj osoba koje nisu obuhvaćene definicijom članova obitelji prema ovoj Direktivi i koje zbog toga ne uživaju automatsko pravo na ulazak u državu članicu domaćina i boravak u njoj, kako bi odlučila može li odobriti ulazak i boravak tim osobama, uzimajući pritom u obzir njihovu vezu s građaninom Unije i sve ostale okolnosti, kao što su njihova financijska ili fizička ovisnost o građaninu Unije.
- (7) Trebalo bi jasno utvrditi formalnosti povezane sa slobodnim kretanjem građana Unije na državnom području država članica, ne dovodeći u pitanje odredbe koje se primjenjuju pri nadzoru državne granice.

⁽¹⁾ SL L 257, 19.10.1968., str. 2. Uredba kako je zadnje izmijenjena Uredbom (EEZ) br. 2434/92 (SL L 245, 26.8.1992., str. 1.).

⁽²⁾ SL L 257, 19.10.1968., str. 13. Direktiva kako je zadnje izmijenjena Aktom o pristupanju iz 2003.

⁽³⁾ SL L 172, 28.6.1973., str. 14.

⁽⁴⁾ SL L 180, 13.7.1990., str. 26.

⁽⁵⁾ SL L 180, 13.7.1990., str. 28.

⁽⁶⁾ SL L 317, 18.12.1993., str. 59.

▼ C1

- (8) Kako bi se olakšalo slobodno kretanje članovima obitelji koji nisu državljani države članice, oni članovi obitelji koji su već dobili boravišnu iskaznicu trebali bi biti izuzeti od zahtjeva za ishođenjem ulazne vize u smislu Uredbe Vijeća (EZ) br. 539/2001 od 15. ožujka 2001. o popisu trećih zemalja čiji državljani moraju imati vizu pri prelasku vanjskih granica i zemalja čiji su državljani izuzeti od tog zahtjeva⁽¹⁾ ili, prema potrebi, važećeg nacionalnog zakonodavstva.
- (9) Građani Unije trebali bi imati pravo na boravak u državi članici domaćinu u razdoblju koje ne prelazi tri mjeseca, a da pritom ne podliježu bilo kakvim uvjetima ili formalnostima osim zahtjevu da imaju važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu, ne dovodeći u pitanje povoljnije postupanje koje se primjenjuje na tražitelje zaposlenja, u skladu sa sudskom praksom Suda.
- (10) Osobe koje ostvaruju pravo na boravak ne bi, međutim, trebale postati prekomjeran teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina tijekom prvotnog razdoblja boravka. Pravo na boravak građana Unije i članova njihovih obitelji u razdobljima duljima od tri mjeseca trebalo bi stoga podlijegati određenim uvjetima.
- (11) Temeljno i osobno pravo na boravak u drugoj državi članici za građane Unije proizlazi neposredno iz Ugovora i ne ovisi o ispunjavanju administrativnih postupaka.
- (12) Za razdoblja boravka dulja od tri mjeseca, države članice trebale bi imati mogućnost zahtijevati prijavljivanje građana Unije kod nadležnih tijela u mjestu boravka, što se dokazuje potvrdom o prijavi izdanom u tu svrhu.
- (13) Zahtjev u pogledu boravišne iskaznice trebalo bi ograničiti na članove obitelji građana Unije koji nisu državljani države članice za razdoblja boravka dulja od tri mjeseca.
- (14) Kako bi se izbjegle različite upravne prakse ili tumačenja koja predstavljaju neprimjerenu prepreku za ostvarivanje prava na boravak građana Unije i članova njihovih obitelji, trebalo bi sveobuhvatno utvrditi koje su isprave potrebne nadležnim tijelima za izdavanje potvrde o prijavi ili boravišne iskaznice.

⁽¹⁾ SL L 81, 21.3.2001., str. 1. Uredba kako je zadnje izmijenjena Uredbom (EZ) br. 453/2003 (SL L 69, 13.3.2003., str. 10.).

▼ C1

- (15) Članovima obitelji trebalo bi pružiti pravnu zaštitu u slučaju smrti građanina Unije, razvoda braka, poništenja braka ili prestanka registriranog partnerstva. Stoga bi trebalo poduzeti mjere kako bi se, uz poštovanje obiteljskog života i ljudskog dostojanstva, a pod određenim uvjetima i radi zaštite od zlorabe, u tim slučajevima osiguralo da članovi obitelji koji već borave na državnom području države članice domaćina zadrže pravo na boravak isključivo na osobnoj osnovi.
- (16) Sve dok nositelji prava na boravak ne postanu prekomjeren teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina, oni ne bi smjeli biti protjerani. Stoga mjera protjerivanja ne bi smjela biti automatska posljedica korištenja sustavom socijalne pomoći. Država članica domaćin trebala bi ispitati radi li se u konkretnom slučaju o privremenim poteškoćama i uzeti u obzir trajanje boravka, osobne okolnosti i iznos odobrene pomoći, kako bi procijenila je li nositelj prava postao prekomjeren teret za njezin sustav socijalne pomoći te pokrenula njegovo protjerivanje. Mjera protjerivanja ni u kojem se slučaju ne bi smjela donijeti protiv radnika, samozaposlenih osoba i tražitelja zaposlenja, kako je to utvrdio Sud, osim zbog razloga javnog poretka ili javne sigurnosti.
- (17) Uživavanje stalnog boravka građana Unije koji su se odlučili trajno nastaniti u državi članici domaćinu pojačalo bi osjećaj građanstva Unije i ključna je komponenta u promicanju socijalne kohezije koja je jedan od temeljnih ciljeva Unije. Pravo na stalni boravak trebalo bi stoga utvrditi za sve građane Unije i članove njihovih obitelji koji su boravili u državi članici domaćinu u skladu s uvjetima utvrđenima u ovoj Direktivi tijekom neprekidnog razdoblja od pet godina i protiv kojih nije izrečena mjera protjerivanja.
- (18) Kako bi ono predstavljalo pravi instrument za integraciju u društvo države članice domaćina u kojoj građanin Unije boravi, jednom stečeno pravo na stalni boravak ne bi smjelo podlijegati nikakvim uvjetima.
- (19) Trebalo bi zadržati određene pogodnosti specifične za građane Unije koji su radnici ili samozaposlene osobe i članove njihovih obitelji, kojima se tim osobama može omogućiti stjecanje prava na stalni boravak i prije nego što su u državi članici domaćinu boravili pet godina, jer one predstavljaju stečena prava koja su im dodijeljena Uredbom Komisije (EEZ) broj 1251/70 od 29. lipnja 1970. o pravu radnika da ostanu na državnom području države članice nakon što su u toj državi bili zaposleni ⁽¹⁾ i Direktivom Vijeća 75/34/EEZ od 17. prosinca 1974. o pravu državljana države članice da ostanu na državnom području druge države članice nakon što su u njoj obavljali djelatnost u svojstvu samozaposlene osobe. ⁽²⁾.

⁽¹⁾ SL L 142, 30.6.1970., str. 24.

⁽²⁾ SL L 14, 20.1.1975., str. 10.

▼ C1

- (20) U skladu sa zabranom diskriminacije na temelju državljanstva, svi građani Unije i članovi njihovih obitelji koji borave u određenoj državi članici na temelju ove Direktive trebali bi u toj državi članici uživati jednako postupanje kao državljani na područjima obuhvaćenima Ugovorom, podložno specifičnim odredbama koje su izričito predviđene u Ugovoru i u sekundarnom pravu.
- (21) Međutim, državi članici domaćinu trebalo bi prepustiti odluku hoće li građanima Unije koji nisu radnici ili samozaposlene osobe ili osobe koje zadržavaju taj status i članovima njihovih obitelji odobriti socijalnu pomoć tijekom prva tri mjeseca boravka odnosno tijekom duljeg razdoblja ako je riječ o tražiteljima zaposlenja ili, prije nego što su ostvarili pravo na stalni boravak, pomoć za uzdržavanje u svrhu školovanja, uključujući strukovno osposobljavanje.
- (22) Ugovorom je omogućeno uvođenje ograničenja prava na slobodno kretanje i boravak zbog razloga javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja. Kako bi se osigurala stroža definicija okolnosti i postupovnih jamstava podložno kojima se građanima Unije i članovima njihovih obitelji može odbiti ulazak ili mogu biti protjerani, ova Direktiva trebala bi zamijeniti Direktivu Vijeća 64/221/EEZ od 25. veljače 1964. godine o koordiniranju posebnih mjera o kretanju i boravku stranih državljana koje su opravdane razlozima javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja ⁽¹⁾.
- (23) Protjerivanje građana Unije i članova njihovih obitelji zbog razloga javnog poretka ili javne sigurnosti jest mjera koja može znatno štetiti osobama koje su, koristeći se pravima i slobodama koji su im dodijeljeni Ugovorom, postale istinski integrirane u državu članicu domaćina. Opseg tih mjera trebalo bi stoga ograničiti u skladu s načelom proporcionalnosti kako bi se uzeli u obzir stupanj integracije dotičnih osoba, duljina njihovog boravka u državi članici domaćinu, njihova dob, zdravstveno stanje, obiteljske i ekonomske prilike i veze s njihovom zemljom podrijetla.
- (24) U skladu s time, što je viši stupanj integracije građana Unije i članova njihovih obitelji u državu članicu domaćina, to viši trebao bi biti stupanj zaštite od protjerivanja. Samo bi se u iznimnim okolnostima, ako postoje prisilni razlozi javne sigurnosti, trebale poduzimati mjere protjerivanja protiv građana Unije koji su puno godina boravili na državnom području države članice domaćina, a naročito ako su ondje rođeni i boravili cijeli život. Osim toga, takve iznimne okolnosti trebale bi se također primjenjivati na mjere protjerivanja protiv maloljetnika, kako bi se zaštitile njihove veze s obitelji, u skladu s Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima djeteta od 20. studenoga 1989.

⁽¹⁾ SL 56, 4.4.1964., str. 850. Direktiva kako je zadnje izmijenjena Direktivom 75/35/EEZ (SL 14, 20.1.1975., str. 14.).

▼ C1

- (25) Također bi trebalo detaljno utvrditi postupovna jamstva kako bi se osigurala visoka razina zaštite prava građana Unije i članova njihovih obitelji u slučaju odbijanja ulaska u drugu državu članicu ili boravka u njoj, kao i kako bi se održalo načelo prema kojem svako djelovanje nadležnih tijela mora biti dostatno obrazloženo.
- (26) Građanima Unije i članovima njihovih obitelji kojima je zabranjen ulazak u drugu državu članicu ili boravak u njoj trebali bi, u svakom slučaju, biti dostupni postupci sudske zaštite.
- (27) U skladu sa sudskom praksom Suda kojom se državama članicama zabranjuje donošenje odluka kojima se osobama obuhvaćenima ovom Direktivom doživotno zabranjuje pristup njihovom državnom području, trebalo bi potvrditi pravo građana Unije i članova njihovih obitelji kojima je zabranjen pristup državnom području države članice na podnošenje novog zahtjeva nakon isteka razumnog roka, a u svakom slučaju nakon trogodišnjeg razdoblja od izvršenja konačne odluke o zabrani.
- (28) Države članice trebale bi imati mogućnost donošenja potrebnih mjera radi zaštite od zlouporabe prava ili prevare, posebice fiktivnih brakova ili drugih oblika veza sklopljenih isključivo u svrhu uživanja prava na slobodno kretanje i boravak.
- (29) Ova Direktiva ne bi smjela utjecati na povoljnije nacionalne odredbe.
- (30) S ciljem ispitivanja načina na koji se može dalje olakšati ostvarivanje prava na slobodno kretanje i boravak, Komisija bi trebala pripremiti izvješće kako bi se provela evaluacija mogućnosti iznošenja svih potrebnih prijedloga u tu svrhu, posebno o produženju trajanja razdoblja bezuvjetnog boravka.
- (31) Ova je Direktiva u skladu s temeljnim pravima i slobodama, te načelima koja su priznata osobito u Povelji Europske unije o temeljnim pravima. U skladu sa zabranom diskriminacije sadržanoj u Povelji, države članice trebale bi provoditi ovu Direktivu bez diskriminacije među nositeljima prava iz ove Direktive na osnovama kao što su spol, rasa, boje kože, etničko ili socijalno podrijetlo, genetske karakteristike, jezik, vjeroispovijed ili uvjerenja, političko ili drugo mišljenje, pripadnost etničkoj manjini, imovina, rođenje, invaliditet, dob ili spolna orijentacija,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE I.

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Predmet

Ovom se Direktivom utvrđuju:

- (a) uvjeti pod kojima građani Unije i članovi njihovih obitelji ostvaruju pravo na slobodno kretanje i boravak unutar državnog područja država članica;

▼ C1

- (b) pravo na stalni boravak na državnom području država članica za građane Unije i članove njihovih obitelji;
- (c) ograničenja prava navedenih u točkama (a) i (b) ovog članka zbog razloga javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja.

*Članak 2.***Definicije**

Za potrebe ove Direktive:

1. „građanin Unije” znači svaka osoba s državljanstvom države članice;
2. „član obitelji” znači:
  - (a) bračni drug;
  - (b) partner s kojim je građanin Unije sklopio registrirano partnerstvo na temelju zakonodavstva države članice, ako je zakonodavstvom države članice domaćina registrirano partnerstvo izjednačeno s brakom, i u skladu s uvjetima utvrđenima u relevantnom zakonodavstvu države članice domaćina;
  - (c) izravni potomci koji nisu navršili 21. godinu ili su uzdržavanci, kao i oni bračnog druga ili partnera u smislu točke (b) ovog članka;
  - (d) izravni srodnici u uzlaznoj liniji koji su uzdržavanci, kao i oni bračnoga druga ili partnera u smislu točke (b) ovog članka;
3. „Država članica domaćin” znači država članica u koju se useljava građanin Unije kako bi ostvario svoje pravo na slobodno kretanje i boravak.

*Članak 3.***Nositelji prava**

1. Ova se Direktiva primjenjuje na sve građane Unije koji se useljavaju ili borave u državi članici različitoj od one čiji su državljani i na članove njihovih obitelji, u smislu članka 2. točke 2. ove Direktive, koji ih prate ili im se pridružuju.
2. Ne dovodeći u pitanje bilo koje osobno pravo na slobodno kretanje i boravak koje dotične osobe imaju, država članica domaćin u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom olakšava ulazak i boravak sljedećim osobama:
  - (a) svim ostalim članovima obitelji koji nisu obuhvaćeni definicijom iz članka 2. točke 2. ove Direktive, bez obzira na njihovo državljanstvo, koji su u zemlji iz koje dolaze uzdržavanci ili članovi kućanstva građanina Unije koji je nositelj primarnog prava na boravak, ili kada je zbog ozbiljnih zdravstvenih razloga nužno da građanin Unije osobno njeguje dotičnog člana obitelji;
  - (b) partneru s kojim je građanin Unije u trajnoj vezi, uz odgovarajuću potvrdu.

Država članica domaćin poduzima opsežno ispitivanje osobnih okolnosti i obrazlaže svako odbijanje ulaska ili boravka tim osobama.

▼ C1

POGLAVLJE II.

PRAVO NA IZLAZAK I ULAZAK

*Članak 4.***Pravo na izlazak**

1. Ne dovodeći u pitanje odredbe o putnim ispravama koje se primjenjuju pri nadzoru državne granice, svi građani Unije s važećom osobnom iskaznicom ili putovnicom te članovi njihovih obitelji koji nisu državljani države članice i koji imaju važeću putovnicu, imaju pravo napustiti državno područje države članice radi putovanja u drugu državu članicu.
2. Od osoba na koje se primjenjuje stavak 1. ne smije se zahtijevati izlazna viza niti jednakovrijedna formalnost.
3. Države članice u skladu sa svojim zakonodavstvom vlastitim državljanima izdaju i produljuju osobnu iskaznicu ili putovnicu u kojima je naznačeno njihovo državljanstvo.
4. Putovnica mora važiti najmanje za sve države članice te za zemlje kroz koje nositelj isprave mora proći kada putuje među državama članicama. Ako zakonodavstvom države članice nije predviđeno izdavanje osobne iskaznice, rok važenja za svaku izdanu ili produljenu putovnicu iznosi najmanje pet godina.

*Članak 5.***Pravo na ulazak**

1. Ne dovodeći u pitanje odredbe o putnim ispravama koje se primjenjuju pri nadzoru državne granice, države članice odobravaju ulazak na svoje državno područje građanima Unije s važećom osobnom iskaznicom ili putovnicom te članovima obitelji koji nisu državljani države članice s važećom putovnicom.

Od građana Unije ne smije se zahtijevati ulazna viza niti jednakovrijedna formalnost.

2. Od članova obitelji koji nisu državljani države članice zahtijeva se ulazna viza samo u skladu s Uredbom (EZ) br. 539/2001 ili, prema potrebi, nacionalnim zakonodavstvom. Za potrebe ove Direktive, posjedovanje važeće boravišne iskaznice iz članka 10. ove Direktive oslobađa te članove obitelji od obveze pribavljanja vize.

Države članice tim osobama osiguravaju sva sredstva za pribavljanje potrebnih viza. Te vize izdaju se bez naknade, što je prije moguće i po žurnom postupku.

▼ **C1**

3. Država članica domaćin ne stavlja ulazni ili izlazni pečat u putovnicu članova obitelji koji nisu državljani države članice, pod uvjetom da oni predoče boravišnu iskaznicu predviđenu u članku 10.

4. Kada građanin Unije ili član obitelji koji nije državljanin države članice nema potrebne putne isprave odnosno, ako se to zahtijeva, potrebne vize, dotična država članica tim osobama, prije nego što ih vrati, pruža svaku razumnu mogućnost da pribave potrebne isprave ili da im se isprave dostave u razumnom roku ili da drugim sredstvima potvrde ili dokažu da uživaju pravo na slobodno kretanje i boravak.

5. Država članica može od dotične osobe zahtijevati da prijavi svoju prisutnost na njezinom državnom području u razumnom i nediskriminirajućem roku. Nepoštovanje ovog zahtjeva može dovesti do proporcionalnih i nediskriminirajućih sankcija protiv dotične osobe.

POGLAVLJE III.

PRAVO NA BORAVAK*Članak 6.***Pravo na boravak do tri mjeseca**

1. Građani Unije imaju pravo na boravak na državnom području druge države članice u razdoblju do tri mjeseca bez bilo kakvih uvjeta ili formalnosti, osim zahtjeva da imaju važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu.

2. Odredbe stavka 1. primjenjuju se i na članove obitelji koji imaju važeću putovnicu, a nisu državljani države članice te su u pratnji građanina Unije ili mu se pridružuju.

*Članak 7.***Pravo na boravak dulji od tri mjeseca**

1. Svi građani Unije imaju pravo na boravak na državnom području druge države članice u razdoblju duljem od tri mjeseca ako:

- (a) su radnici ili samozaposlene osobe u državi članici domaćinu; ili
- (b) imaju dostatna sredstva za sebe i članove svoje obitelji kako ne bi postali teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina tijekom svog razdoblja boravka te su sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu; ili
- (c) — su upisani u privatnu ili javnu ustanovu, ovlaštenu ili financiranu od države članice domaćina na temelju njezinog zakonodavstva ili upravne prakse, s glavnom svrhom školovanja, uključujući strukovno osposobljavanje, te

▼ **C1**

— su sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu, te putem izjave ili drugim jednakovrijednim sredstvom, relevantnom nacionalnom tijelu zajamče da imaju dostatna sredstva za sebe i članove svoje obitelji kako tijekom svojeg razdoblja boravka ne bi postali teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina; ili

(d) su članovi obitelji u pratnji građanina Unije ili se pridružuju građaninu Unije koji ispunjava uvjete iz točke (a), (b) ili (c).

2. Pravo na boravak predviđeno u stavku 1. obuhvaća članove obitelji koji nisu državljani države članice, a koji su u pratnji građanina Unije ili mu se pridružuju u državi članici domaćinu, pod uvjetom da taj građanin Unije ispunjava uvjete iz stavka 1. točke (a), (b) ili (c).

3. Za potrebe stavka 1. točke (a), građanin Unije koji više nije radnik ili samozaposlena osoba zadržava status radnika ili samozaposlene osobe ako je:

(a) privremeno nesposoban za rad zbog bolesti ili nesreće;

(b) propisno evidentirani kao nesvojevoljno nezaposlen nakon što je dulje od godinu dana bio zaposlen te se prijavio kao tražitelj zaposlenja u nadležnom uredu za zapošljavanje;

(c) propisno evidentiran kao nesvojevoljno nezaposlen nakon isteka ugovora o radu na određeno vrijeme u trajanju kraćem od godinu dana ili je postao nesvojevoljno nezaposlen tijekom prvih dvanaest mjeseci te je prijavljen kao tražitelj zaposlenja u nadležnom uredu za zapošljavanje. U ovom slučaju on zadržava status radnika tijekom najmanje šest mjeseci;

(d) započeo strukovno osposobljavanje. Uvjet za zadržavanje statusa radnika jest postojanje veze između osposobljavanja i prethodnog zaposlenja, osim ako je dotična osoba nesvojevoljno nezaposlena.

4. Odstupajući od stavka 1. točke (d) i stavka 2., samo bračni drug, registrirani partner u smislu članka 2. stavka 2. točke (b) te uzdržavana djeca imaju pravo na boravak kao članovi obitelji građanina Unije koji ispunjava uvjete iz stavka 1. točke (c). Članak 3. stavak 2. primjenjuje se na njegove uzdržavane izravne srodnike u uzlaznoj liniji te one njegovog bračnog druga ili registriranog partnera.

Članak 8.

Administrativne formalnosti za građane Unije

1. Ne dovodeći u pitanje članak 5. stavak 5., ako su razdoblja boravka dulja od tri mjeseca, država članica domaćin može od građana Unije zahtijevati da se prijave kod nadležnih tijela.

▼ C1

2. Rok za prijavu ne smije biti kraći od tri mjeseca od datuma dolaska. Potvrda o prijavi izdaje se odmah uz navođenje imena i adrese osobe koja se prijavljuje i datuma prijave. Nepoštovanje zahtjeva u pogledu prijave može dovesti do proporcionalnih i nediskriminirajućih sankcija protiv dotične osobe.

3. Za izdavanje potvrde o prijavi, država članica smije zahtijevati samo da:

— građani Unije na koje se primjenjuje članak 7. stavak 1. točka (a) predoče važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu, potvrdu poslodavca o zapošljavanju ili potvrdu o radnom odnosu ili dokaz da su samozaposlene osobe,

— građani Unije na koje se primjenjuje članak 7. stavak 1. točka (b) predoče važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu te pruže dokaz da ispunjavaju uvjete utvrđene u toj odredbi,

— građani Unije na koje se primjenjuje članak 7. stavak 1. točka (c) predoče važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu, pruže dokaz o upisu u ovlaštenu ustanovu i dokaz o sveobuhvatnom zdravstvenom osiguranju te izjavu ili jednakovrijedno sredstvo iz članka 7. stavka 1. točke (c). Države članice ne smiju zahtijevati da se u toj izjavi upućuje na bilo koji određeni iznos.

4. Države članice ne smiju utvrditi fiksni iznos koji smatraju „dostatnim sredstvima”, nego moraju u obzir uzeti osobni položaj dotične osobe. U svakom slučaju, taj iznos ne smije biti viši od praga ispod kojeg državljani države članice domaćina stječu pravo na socijalnu pomoć ili, kada to mjerilo nije primjenjivo, viši od najniže mirovine iz socijalnog osiguranja koju isplaćuje država članica domaćin.

5. Za izdavanje potvrde o prijavi članovima obitelji građanina Unije, koji su sami građani Unije, države članice mogu zahtijevati predočavanje sljedećih isprava:

- (a) važeće osobne iskaznice ili putovnice;
- (b) isprave kojom se potvrđuje postojanje obiteljske veze ili registriranog partnerstva;
- (c) prema potrebi, potvrde o prijavi građanina Unije u čijoj su pratnji ili kojom se pridružuju;
- (d) u slučajevima iz članka 2. stavka 2. točaka (c) i (d), dokumentiranih dokaza da su ispunjeni uvjeti utvrđeni u toj odredbi;
- (e) u slučajevima iz članka 3. stavka 2. točke (a), isprave koje je izdalo nadležno tijelo u zemlji podrijetla ili zemlji iz koje dolaze, kojom se potvrđuje da su uzdržavani ili članovi kućanstva građanina Unije ili dokaza o postojanju ozbiljnih zdravstvenih razloga zbog kojih je nužno da građanin Unije osobno njeguje dotičnog člana obitelji;
- (f) u slučajevima iz članka 3. stavka 2. točke (b), dokaz o postojanju trajne veze s građaninom Unije.

▼ C1*Članak 9.***Administrativne formalnosti za članove obitelji koji nisu državljani države članice**

1. Država članica izdaje boravišnu iskaznicu članovima obitelji građanina Unije koji nisu građani države članice, ako je planirano razdoblje boravka dulje od tri mjeseca.
2. Rok za podnošenje zahtjeva za izdavanje boravišne iskaznice ne smije biti kraći od tri mjeseca od datuma dolaska.
3. Nepoštovanje obveze podnošenja zahtjeva za izdavanje boravišne iskaznice može dovesti do proporcionalnih i nediskriminirajućih sankcija protiv dotične osobe.

*Članak 10.***Izdavanje boravišne iskaznice**

1. Pravo na boravak članova obitelji građanina Unije koji nisu državljani države članice evidentira se izdavanjem isprave pod nazivom „Boravišna iskaznica za člana obitelji građanina Unije” najkasnije šest mjeseci od datuma podnošenja zahtjeva. Potvrda o podnošenju zahtjeva za izdavanje boravišne iskaznice izdaje se odmah.
2. Države članice za izdavanje boravišne iskaznice zahtijevaju predočavanje sljedećih isprava:
  - (a) važeće putovnice;
  - (b) isprave kojom se potvrđuje postojanje obiteljske veze ili registriranog partnerstva;
  - (c) potvrde o prijavi ili ako sustav prijava ne postoji, bilo kojeg drugog dokaza o boravku u državi članici domaćinu za građanina Unije u čijoj su pratnji ili kojom se pridružuju;
  - (d) u slučajevima iz članka 2. stavka 2. točaka (c) i (d), dokumentiranih dokaza da su ispunjeni uvjeti utvrđeni u toj odredbi;
  - (e) u slučajevima iz članka 3. stavka 2. točke (a), isprave koju je izdalo nadležno tijelo u zemlji podrijetla ili zemlji iz koje dolaze, kojom se potvrđuje da su uzdržavanci ili članovi kućanstva građanina Unije ili dokaza o postojanju ozbiljnih zdravstvenih razloga zbog kojih je nužno da građanin Unije osobno njeguje dotičnog člana obitelji;
  - (f) u slučajevima iz članka 3. stavka 2. točke (b), dokaza o postojanju trajne veze s građaninom Unije.

*Članak 11.***Važenje boravišne iskaznice**

1. Boravišna iskaznica predviđena u članku 10. stavku 1. važeća je pet godina od datuma izdavanja ili tijekom predviđenog razdoblja boravka građanina Unije, ako je to razdoblje kraće od pet godina.

▼ **C1**

2. Na važenje boravišne iskaznice ne utječu privremene odsutnosti koje ne premašuju šest mjeseci tijekom godine dana ili dulje odsutnosti zbog obvezne vojne službe ili jedna odsutnost od najviše 12 uzastopnih mjeseci zbog važnih razloga poput trudnoće ili rođenja djeteta, ozbiljne bolesti, školovanja ili strukovnog osposobljavanja ili premještaja u drugu državu članicu ili treću zemlju.

*Članak 12.***Zadržavanje prava na boravaka članova obitelji u slučaju smrti ili odlaska građanina Unije**

1. Ne dovodeći u pitanje drugi podstavak, smrt građanina Unije ili njegov odlazak iz države članice domaćina ne utječe na pravo na boravak članova njegove obitelji koji su državljani države članice.

Prije stjecanja prava na stalni boravak dotične osobe moraju ispuniti uvjete utvrđene u članku 7. stavku 1. točki (a), (b), (c) ili (d).

2. Ne dovodeći u pitanje podstavak 2., smrt građanina Unije nema za posljedicu gubitak prava na boravak članova njegove obitelji koji nisu državljani države članice i koji su boravili u državi članici domaćinu kao članovi obitelji najmanje godinu dana prije smrti građanina Unije.

Prije stjecanja prava na stalni boravak, pravo na boravak dotičnih osoba podliježe zahtjevu da one mogu dokazati da su radnici ili samozaposlene osobe ili da imaju dovoljno sredstava za sebe i članove svoje obitelji kako ne bi postali teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina tijekom svojeg razdoblja boravka te da su sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu ili da u državi članici domaćinu već imaju status člana obitelji osobe koja udovoljava tim zahtjevima. „Dostatna sredstva” jesu ona utvrđena su u članku 8. stavku 4.

Takvi članovi obitelji zadržavaju svoje pravo na boravak isključivo na osobnoj osnovi.

3. Odlazak građana Unije iz države članice domaćina ili njegova smrt nema za posljedicu gubitak prava na boravak njegove djece ili roditelja koji ima faktično skrbništvo nad djecom, bez obzira na njihovo državljanstvo, ako djeca borave u državi članici domaćinu i upisana su u obrazovnu ustanovu u svrhu obrazovanja i to sve do završetka njihovog školovanja.

*Članak 13.***Zadržavanje prava na boravak članova obitelji u slučaju razvoda braka, poništenja braka ili prestanka registriranog partnerstva**

1. Ne dovodeći u pitanje drugi podstavak, razvod braka, poništenje braka građanina Unije ili prestanak njegovog registriranog partnerstva kako je navedeno u članku 2. točki 2(b) ne utječu na pravo na boravak članova njegove obitelji koji su državljani države članice.

▼ **C1**

Prije stjecanja prava na stalni boravak, dotične osobe moraju ispuniti uvjete utvrđene u članku 7. stavku 1. točki (a), (b), (c) ili (d).

2. Ne dovodeći u pitanje drugi podstavak, razvod braka, poništenje braka ili prestanak registriranog partnerstva iz članka 2. točke 2(b) nema za posljedicu gubitak prava na boravak članova obitelji građanina Unije koji nisu državljani države članice, ako:

- (a) su prije pokretanja postupka za razvod ili poništenje braka ili prestanak registriranog partnerstva iz članka 2. točke 2(b), brak ili registrirano partnerstvo trajali najmanje tri godine, a od toga najmanje jednu godinu u državi članici domaćinu; ili
- (b) dogovorom između bračnih drugova ili partnera iz članka 2. točke 2(b) ove Direktive ili po odluci suda, bračni drug ili partner koji nije državljanin države članice ima skrbništvo nad djecom građanina Unije; ili
- (c) je to potrebno zbog iznimno teških okolnosti, na primjer ako je osoba bila žrtva obiteljskog nasilja dok su brak ili registrirano partnerstvo postojali; ili
- (d) dogovorom između bračnih partnera ili partnera iz članka 2. točke 2(b) ove Direktive ili po odluci suda, bračni drug ili partner koji nije državljanin države članice ima pravo posjetiti maloljetno dijete, ako je sud odlučio da se posjete moraju obaviti u državi članici domaćinu, i to toliko dugo koliko je to potrebno.

Prije stjecanja prava na stalni boravak, pravo na boravak dotičnih osoba podliježe zahtjevu da one mogu dokazati da su radnici ili samozaposlene osobe ili da imaju dostatna sredstva za sebe i članove svoje obitelji kako ne bi postali teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina tijekom svojeg razdoblja boravka te da su sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu ili da u državi članici domaćinu već imaju status člana obitelji osobe koja udovoljava tim zahtjevima. „Dostatna sredstva” jesu ona utvrđena u članku 8. stavku 4.

Takvi članovi obitelji zadržavaju svoje pravo na boravak isključivo na osobnoj osnovi.

Članak 14.

Zadržavanje prava na boravak

1. Građani Unije i članovi njihovih obitelji imaju pravo na boravak predviđeno u članku 6. tako dugo dok ne postanu prekomjeren teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina.

2. Građani Unije i članovi njihovih obitelji imaju pravo na boravak predviđeno u člancima 7., 12. i 13. tako dugo dok ispunjavaju uvjete navedene u tim člancima.

▼ C1

U posebnim slučajevima, ako postoji opravdana sumnja da građani Unije ili članovi njihovih obitelji ne ispunjavaju uvjete navedene u člancima 7., 12. i 13., države članice mogu provjeriti jesu li ti uvjeti ispunjeni. Ta se provjera ne provodi sustavno.

3. Mjera protjerivanja ne smije biti automatska posljedica okolnosti da se građanin Unije ili član njegove obitelji koristi sustavom socijalne pomoći države članice domaćina.

4. Odstupajući od stavaka 1. i 2. i ne dovodeći u pitanje odredbe poglavlja VI., mjera protjerivanja se ni u kojem slučaju ne može izreći protiv građana Unije ili članova njihovih obitelji ako:

- (a) su dotični građani Unije radnici ili samozaposlene osobe; ili
- (b) su građani Unije ušli na državno područje države članice domaćina u potrazi za poslom. U tom slučaju građani Unije i članovi njihovih obitelji ne smiju biti protjerani tako dugo dok građani Unije mogu pružiti dokaz da i dalje traže posao i da imaju stvarne izgleda za zaposlenje.

*Članak 15.***Postupovna jamstva**

1. Postupci predviđeni člancima 30. i 31. primjenjuju se po analogiji na sve odluke kojima se ograničava slobodno kretanje građana Unije i članova njihovih obitelji zbog razloga koji nisu javni poredak, javna sigurnost ili javno zdravlje.

2. Istek osobne iskaznice ili putovnice na temelju koje je dotična osoba ušla u državu članicu domaćina i na temelju koje joj je izdana potvrda o prijavi ili boravišna iskaznica ne predstavlja osnovu za protjerivanje iz države članice domaćina.

3. Država članica domaćin u kontekstu odluke o protjerivanju na koju se primjenjuje stavak 1. ne smije zabraniti ulazak.

POGLAVLJE IV.

PRAVO NA STALNI BORAVAK*Odjeljak I.****Stjecanje prava****Članak 16.***Opće pravilo za građane Unije i članove njihovih obitelji**

1. Građanin Unije koji je u neprekidnom razdoblju od pet godina zakonito boravio u državi članici domaćinu, ondje ima pravo na stalni boravak. Ovo pravo ne podliježe uvjetima predviđenima u poglavlju III.

▼ **C1**

2. Stavak 1. primjenjuje se i na članove obitelji koji nisu državljani države članice i koji su zakonito boravili s građaninom Unije u državi članici domaćinu u neprekidnom razdoblju od 5 godina.

3. Na neprekidnost boravka ne utječu privremene odsutnosti koje ne premašuju ukupno šest mjeseci tijekom godine dana ili dulje odsutnosti zbog obvezne vojne službe ili jedna odsutnost od najviše 12 uzastopnih mjeseci zbog važnih razloga poput trudnoće ili rođenja djeteta, ozbiljne bolesti, školovanja ili strukovnog osposobljavanja ili premještaja u drugu državu članicu ili treću zemlju.

4. Kada je pravo na stalni boravka jednom stečeno, može se izgubiti samo ako odsutnost iz države članice domaćina traje dulje od dvije uzastopne godine.

*Članak 17.***Iznimke za osobe koje više ne rade u državi članici domaćinu i članove njihovih obitelji**

1. Odstupajući od članka 16., pravo na stalni boravak u državi članici domaćinu uživaju i prije isteka neprekidnog razdoblja od pet godina boravka:

- (a) radnici ili samozaposlene osobe koji su u trenutku prestanka rada navršili dob za stjecanje prava na starosnu mirovinu utvrđenu zakonodavstvom te države članice ili radnici koji prekinu plaćeno zaposlenje radi odlaska u prijevremenu mirovinu, pod uvjetom da su u toj državi članici radili najmanje prethodnih dvanaest mjeseci i neprekidno boravili u njoj dulje od tri godine.

Ako zakonodavstvom države članice domaćina za određene kategorije samozaposlenih osoba nije predviđeno pravo na starosnu mirovinu, smatra se da je dobní uvjet ispunjen kada dotična osoba navrší 60 godina;

- (b) radnici ili samozaposlene osobe koji su neprekidno boravili u državi članici domaćinu dulje od dvije godine te su prestali raditi zbog trajne nesposobnosti za rad.

Ako je ta nesposobnost posljedica nesreće na radu ili profesionalne bolesti na temelju koje dotične osobe ostvaruju pravo na novčanu pomoć koju u potpunosti ili dijelom isplaćuje ustanova u državi članici domaćinu, ne zahtijeva se nikakav uvjet koji se odnosi na duljinu boravka;

- (c) radnici ili samozaposlene osobe koji nakon tri godine neprekidnog radnog odnosa i boravka u državi članici domaćinu rade u svojstvu zaposlene ili samozaposlene osobe u drugoj državi članici, a pritom su zadržali mjesto boravka u državi članici domaćinu u koju se u pravilu vraćaju svaki dan ili najmanje jednom tjedno.

▼ C1

Za potrebe stjecanja prava iz točaka (a) i (b), razdoblja zaposlenosti u državi članici u kojoj dotična osoba radi smatraju se razdobljima provedenima u državi članici domaćinu.

Razdoblja nesvojevoljne nezaposlenosti koja su propisno evidentirana u nadležnom uredu za zapošljavanje, razdoblja izostanka s rada za koje osoba ne odgovara, te izostanci s rada ili prekid rada zbog bolesti ili nesreće, smatraju se razdobljima zaposlenosti.

2. Uvjeti koji se odnose na duljinu boravka i duljinu zaposlenosti utvrđeni u stavku 1. točki (a) te uvjet koji se odnosi na duljinu boravka utvrđen u stavku 1. točki (b) ne primjenjuju se ako je bračni drug ili partner radnika ili samozaposlene osobe, kako je navedeno u članku 2. točki 2(b), državljanin države članice domaćina ili je izgubio državljanstvo te države članice udajom/ženidbom za tog radnika ili samozaposlenu osobu.

3. Bez obzira na državljanstvo, članovi obitelji radnika ili samozaposlene osobe koji s njim borave na državnom području države članice domaćina, imaju pravo na stalni boravak u toj državi članici ako je sâm radnik ili samozaposlena osoba stekao pravo na stalni boravak u toj državi članici na temelju stavka 1.

4. Međutim, u slučaju smrti radnika ili samozaposlene osobe dok je još u radnom odnosu, ali prije stjecanja statusa stalnog boravka u državi članici domaćinu na temelju stavka 1., članovi njegove obitelji koji s njim borave u državi članici domaćinu ondje stječu pravo na stalni boravak pod uvjetom da:

- (a) je radnik ili samozaposlena osoba u vrijeme smrti neprekidno boravio na državnom području te države članice dvije godine; ili
- (b) je smrt nastupila zbog nesreće na radu ili profesionalne bolesti; ili
- (c) je preživjeli bračni drug izgubio državljanstvo te države članice ženidbom/udajom za radnika ili samozaposlenu osobu.

Članak 18.

Stjecanje prava na stalni boravak određenih članova obitelji koji nisu državljani države članice

Ne dovodeći u pitanje članak 17., članovi obitelji građana Unije na koje se primjenjuju članak 12. stavak 2. i članak 13. stavak 2., a koji ispunjavaju uvjete utvrđene u tim odredbama, stječu pravo na stalni boravak nakon što su zakonito boravili u državi članici domaćinu u razdoblju od pet uzastopnih godina.

▼ **C1***Odjeljak II.**Administrativne formalnosti**Članak 19.***Isprava kojom se građanima Unije potvrđuje stalni boravak**

1. Države članice građanima Unije koji imaju pravo na stalni boravak na zahtjev izdaju ispravu kojom se potvrđuje stalni boravak, a nakon provjere duljine boravka.
2. Isprava kojom se potvrđuje stalni boravak izdaje se u što kraćem roku.

*Članak 20.***Iskaznica stalnog boravka za članove obitelji koji nisu državljani države članice**

1. Države članice izdaju članovima obitelji koji nisu državljani države članice, a imaju pravo na stalni boravak, iskaznicu stalnog boravka u roku od šest mjeseci od podnošenja zahtjeva. Iskaznica stalnog boravka produljuje se automatski svakih deset godina.
2. Zahtjev za izdavanje iskaznice stalnog boravka podnosi se prije isteka boravišne iskaznice. Nepoštovanje obveze podnošenja zahtjeva za izdavanje iskaznice stalnog boravka može dovesti do proporcionalnih i nediskriminirajućih sankcija protiv dotične osobe.
3. Prekid boravka koji nije dulji od dvije uzastopne godine ne utječe na važenje iskaznice stalnog boravka.

*Članak 21.***Neprekidnost boravka**

Za potrebe ove Direktive, neprekidnost boravka može se dokazivati bilo kojim dokaznim sredstvom koje se koristi u državi članici domaćinu. Neprekidnost boravka prekida se svakom odlukom o protjerivanju koja je propisno izvršena protiv dotične osobe.

POGLAVLJE V.

ZAJEDNIČKE ODREDBE O PRAVU NA BORAVAK I PRAVU NA STALNI BORAVAK*Članak 22.***Teritorijalno područje primjene**

Pravo na boravak i pravo na stalni boravak proteže se na čitavo državno područje države članice domaćina. Države članice mogu teritorijalno ograničiti pravo na boravak i pravo na stalni boravak samo ako se ta ograničenja primjenjuju i na njihove vlastite državljane.

▼ C1*Članak 23.***Povezana prava**

Bez obzira na svoje državljanstvo, članovi obitelji građanina Unije koji imaju pravo na boravak ili pravo na stalni boravak u državi članici imaju ondje pravo na zaposlenje ili samozaposlenje.

*Članak 24.***Jednako postupanje**

1. Podložno specifičnim odredbama koje su izričito predviđene u Ugovoru i sekundarnom pravu, svi građani Unije koji na temelju ove Direktive borave na državnom području države članice domaćina imaju pravo na postupanje koje je jednako postupanju prema državljanima te države članice unutar područja primjene Ugovora. Ovo pravo proširuje se i na članove obitelji koji nisu državljani države članice i koji imaju pravo na boravak ili stalni boravak.

2. Odstupajući od stavka 1., država članica domaćin nije dužna odobriti pravo na socijalnu pomoć tijekom prva tri mjeseca boravka odnosno, prema potrebi, tijekom duljeg razdoblja predviđenog u članku 14. stavku 4. točki (b), niti je, prije stjecanja prava na stalni boravak, dužna odobriti pomoć za uzdržavanje u svrhu školovanja, uključujući strukovno osposobljavanje, u obliku studentskih stipendija ili studentskih zajmova, osobama koje nisu radnici, samozaposlene osobe, osobama koje zadržavaju taj status i članovima njihovih obitelji.

*Članak 25.***Opće odredbe u vezi s boravišnim ispravama**

1. Posjedovanje potvrde o prijavi kako je navedeno u članku 8., isprave kojom se potvrđuje stalni boravak, potvrde o podnošenju zahtjeva za izdavanje boravišne iskaznice člana obitelji, boravišne iskaznice ili iskaznice stalnog boravka ni u kojem slučaju ne predstavlja preduvjet za ostvarivanje prava ili za obavljanje administrativnih formalnosti jer se svojstvo korisnika prava može dokazati bilo kojim drugim dokaznim sredstvom.

2. Sve isprave navedene u stavku 1. izdaju se bez naknade ili uz naknadu koja nije viša od one koja se zahtijeva od državljana za izdavanje sličnih isprava.

*Članak 26.***Provjere**

Države članice mogu provjeravati poštuju li se zahtjevi koji proizlaze iz njihovog nacionalnog zakonodavstva, u skladu s kojima su strani državljani dužni uvijek kod sebe imati potvrdu o prijavi ili boravišnu iskaznicu, pod uvjetom da isti zahtjev vrijedi za njihove vlastite državljane u vezi s njihovom osobnom iskaznicom. U slučaju nepoštovanja ovog zahtjeva država članica može izricati sankcije koje su iste kao one koje izriče vlastitim državljanima kada oni kod sebe nemaju svoju osobnu iskaznicu.

▼ **C1**

POGLAVLJE VI.

OGRANIČENJA PRAVA NA ULAZAK I PRAVA NA BORAVAK ZBOG RAZLOGA JAVNOG PORETKA, JAVNE SIGURNOSTI ILI JAVNOG ZDRAVLJA*Članak 27.***Opća načela**

1. Podložno odredbama ovog poglavlja, države članice mogu ograničiti slobodu kretanja i boravka građanima Unije i članovima njihovih obitelji, bez obzira na njihovo državljanstvo, zbog razloga javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja. Na ove razloge ne može se pozivati u gospodarske svrhe.

2. Mjere poduzete zbog razloga javnog poretka ili javne sigurnosti moraju biti u skladu s načelom proporcionalnosti i temeljiti se isključivo na osobnom ponašanju dotičnog pojedinca. Ranije osuđujuće kaznene presude same po sebi ne predstavljaju razloge za poduzimanje takvih mjera.

Osobno ponašanje dotičnog pojedinca mora predstavljati stvarnu, trenutnu i dostatno ozbiljnu prijetnju koja utječe neki od temeljnih interesa društva. Obrazloženja koja nisu povezana s pojedinačnim slučajem ili se odnose na opću prevenciju nisu prihvatljiva.

3. Kako bi se utvrdilo predstavlja li dotična osoba opasnost za javni poredak ili javnu sigurnost, država članica domaćin može pri izdavanju potvrde o prijavi ili ako sustav prijava ne postoji, najkasnije tri mjeseca od datuma dolaska te osobe na njezino državno područje ili od datuma kada je ta osoba prijavila svoju prisutnost na državnom području, kako je predviđeno u članku 5. stavku 5., ili pri izdavanju boravišne iskaznice, ako to smatra ključnim, zahtijevati od države članice podrijetla i, ako je to potrebno, od drugih država članica da joj dostave informacije iz ranije kaznene evidencije za tu osobu. Takvi zahtjevi ne smiju postati rutina. Država članica kojoj je zahtjev upućen mora odgovoriti u roku od dva mjeseca.

4. Država članica koja je izdala putovnicu ili osobnu iskaznicu dopušta imatelju isprave protjeranom iz druge države članice zbog razloga javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja, da ponovno uđe na njezino državno područje bez bilo kakvih formalnosti, čak i ako isprava više nije važeća ili je državljanstvo imatelja isprave sporno.

*Članak 28.***Zaštita od protjerivanja**

1. Prije donošenja odluke o protjerivanju zbog razloga javnog poretka ili javne sigurnosti, država članica domaćin uzima u obzir činjenice kao što su duljina boravka pojedinca na njezinom državnom području, dob, zdravstveno stanje, obiteljske i ekonomske prilike, socijalna i kulturalna integracija u državu članicu domaćina i opseg njegovih veza sa zemljom podrijetla.

▼ C1

2. Država članica domaćin ne smije donijeti odluku o protjerivanju protiv građana Unije ili članova njihovih obitelji, bez obzira na njihovo državljanstvo, koji imaju pravo na stalni boravak na njezinom državnom području, osim zbog ozbiljnih razloga zaštite javnog poretka ili javne sigurnosti.

3. Odluka o protjerivanju ne smije se donijeti protiv građana Unije, osim ako se takva odluka temelji na prisilnim razlozima javne sigurnosti, kako su ih utvrdile države članice, ako:

(a) su boravili u državi članici domaćinu tijekom prethodnih deset godina; ili

(b) su maloljetnici, osim ako je protjerivanje u najboljem interesu djeteta, kako je predviđeno u Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta od 20. studenoga 1989.

*Članak 29.***Javno zdravlje**

1. Jedine bolesti koje opravdavaju mjere kojima se ograničava sloboda kretanja jesu potencijalno epidemiološke bolesti, kako su utvrđene mjerodavnim instrumentima Svjetske zdravstvene organizacije, te druge zarazne bolesti ili zarazne bolesti čiji su uzročnici paraziti, ako protiv tih bolesti država članica domaćin donosi mjere za zaštitu svojih državljana.

2. Bolesti koje su se pojavile nakon razdoblja od tri mjeseca od datuma dolaska u državu članicu ne predstavljaju razlog za protjerivanje s državnog područja.

3. Ako postoje ozbiljne indicije da je to potrebno, država članica može unutar tri mjeseca od datuma dolaska od osoba koje imaju pravo na boravak zahtijevati da se podvrgnu besplatnom liječničkom pregledu kako bi se potvrdilo da ne boluju od neke od bolesti iz stavka 1. Takvi liječnički pregledi ne smiju biti rutinski.

*Članak 30.***Obavijest o odlukama**

1. Dotične osobe obavješćuje se u pisanom obliku o svakoj odluci donesenoj u skladu s člankom 27. stavkom 1. i to na način da mogu shvatiti njezin sadržaj i učinke.

2. Dotične osobe obavješćuje se precizno i u cijelosti o razlozima javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja na kojima se temelji odluka donesena u njihovom slučaju, osim ako je to protivno interesima državne sigurnosti.

3. U obavijesti se navodi sud ili upravno tijelo kojem ta osoba može podnijeti žalbu, rok za žalbu i, prema potrebi, rok u kojem osoba mora napustiti državno područje države članice. Osim u propisno obrazloženim hitnim slučajevima, rok za napuštanje državnog područja ne može biti kraći od mjesec dana od datuma obavijesti.

▼ **C1***Članak 31.***Postupovna jamstva**

1. Dotične osobe imaju pristup postupcima sudske i, prema potrebi, upravne zaštite u državi članici domaćinu radi podnošenja žalbe ili zahtjeva za preispitivanje protiv bilo koje odluke donesene zbog razloga javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja.

2. Ako se uz žalbu protiv odluke o protjerivanju ili uz zahtjev za preispitivanje odluke o protjerivanju podnosi i prijedlog za izdavanje privremene mjere radi suspenzije izvršenja te odluke, efektivno udaljšavanje s državnog područja ne može se provesti sve dok nije donesena odluka o privremenoj mjeri, osim:

— kada se odluka o protjerivanju temelji na prethodnoj sudskoj odluci; ili

— kada su dotične osobe prethodno imale pristup sudskom preispitivanju; ili

— kada se odluka o protjerivanju temelji na prisilnim razlozima javne sigurnosti iz članka 28. stavka 3.

3. U postupcima pravne zaštite omogućuje se ispitivanje zakonitosti odluke, kao i činjenica te okolnosti na kojima se predložena mjera temelji. Tim postupcima osigurava se da odluka ne bude neproporcionalna, a posebno s obzirom na zahtjeve utvrđene u članku 28.

4. Države članice mogu dotičnom pojedincu zabraniti pristup svojem državnom području dok traje postupak pravne zaštite, ali ne smiju tog pojedinca spriječiti da osobno iznese svoju obranu, osim ako njegova prisutnost može uzrokovati ozbiljne poteškoće za javni poredak i javnu sigurnost ili kada se žalba ili sudsko preispitivanje odnose na odbijanje ulaska na državno područje.

*Članak 32.***Trajanje zabrane pristupa**

1. Osobe kojima je zbog razloga javnog poretka ili javne sigurnosti zabranjen pristup državnom području mogu podnijeti zahtjev za ukidanje zabrane pristupa nakon proteka razumnoga roka, ovisno o okolnostima, a u svakom slučaju nakon tri godine od izvršenja konačne odluke o zabrani koja je valjana donesena u skladu s pravom Zajednice i to iznošenjem dokaza s ciljem utvrđivanja da je u međuvremenu došlo do bitne promjene okolnosti na kojima se temeljila odluka o zabrani pristupa.

Dotična država članica donosi odluku o zahtjevu u roku od šest mjeseci od podnošenja zahtjeva.

2. Osobe iz stavka 1. nemaju pravo ulaska na državno područje dotične države članice tako dugo dok se njihov zahtjev razmatra.

▼ C1*Članak 33.***Protjerivanje kao kazna ili pravna posljedica**

1. Država članica domaćin ne može donijeti odluku o protjerivanju kao kaznu ili kao pravnu posljedicu kazne zatvora, osim ako su ispunjeni zahtjevi iz članka 27., 28. i 29.

2. Ako se odluka o protjerivanju, kako je predviđeno u stavku 1., izvršava nakon više od dvije godine od njezina donošenja, država članica provjerava predstavlja li dotična osoba trenutačnu i stvarnu prijetnju za javni poredak i javnu sigurnost te procjenjuje je li nakon donošenja odluke o protjerivanju došlo do bitne promjene okolnosti.

POGLAVLJE VII.

ZAVRŠNE ODREDBE*Članak 34.***Obavješćivanje javnosti**

Države članice šire informacije o pravima i obvezama građana Unije i članova njihovih obitelji u pogledu pitanja obuhvaćenih ovom Direktivom, a posebno putem kampanja osvješćivanja javnosti posredstvom nacionalnih i lokalnih sredstava javnog priopćavanja te drugih komunikacijskih sredstava.

*Članak 35.***Zloupotreba prava**

Države članice mogu donijeti potrebne mjere radi odbijanja, ukidanja ili opoziva prava koja proizlaze iz ove Direktive u slučaju zloupotrebe prava ili prijave, poput fiktivnih brakova. Sve su takve mjere proporcionalne i podliježu postupovnim jamstvima predviđenima u člancima 30. i 31.

*Članak 36.***Sankcije**

Države članice utvrđuju odredbe o sankcijama koje se primjenjuju na povrede nacionalnih pravila donesenih u svrhu provedbe ove Direktive te poduzimaju mjere potrebne za njihovu primjenu. Utvrđene sankcije moraju biti učinkovite i proporcionalne. Države članice najkasnije do 30. travnja 2006. obavješćuju Komisiju o ovim odredbama, a u slučaju naknadnih promjena što je prije moguće.

*Članak 37.***Povoljnije nacionalne odredbe**

Odredbe ove Direktive ne utječu na zakone ili druge propise država članica koji su povoljniji za osobe obuhvaćene ovom Direktivom.

▼ C1*Članak 38.***Stavljanje izvan snage**▼ M1▼ C1

2. Direktive 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ stavljaju se izvan snage s učinkom od 30. travnja 2006.

3. Upućivanja na odredbe i direktive stavljene izvan snage tumače se kao upućivanja na ovu Direktivu.

*Članak 39.***Izvešće**

Komisija najkasnije do 30. travnja 2008. Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izvješće o primjeni ove Direktive, zajedno sa svim potrebnim prijedlozima, posebno u vezi s mogućnošću produljenja razdoblja tijekom kojeg građani Unije i članovi njihovih obitelji mogu boraviti na državnom području države članice domaćina bez bilo kakvih uvjeta. Države članice Komisiji dostavljaju informacije potrebne za sastavljanje izvješća.

*Članak 40.***Prenošenje**

1. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 30. travnja 2006.

Kada države članice donose te mjere, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. Načine tog upućivanja određuju države članice.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva, zajedno s tablicom u kojoj je prikazano podudaranje odredaba ove Direktive s donesenim nacionalnim odredbama.

*Članak 41.***Stupanje na snagu**

Ova Direktiva stupa na snagu na dan objave u *Službenom listu Europske unije*.

*Članak 42.***Adresati**

Ova je Direktiva upućena državama članicama.